

ЗАКОН

О РАТИФИКАЦИЈИ МЕЂУНАРОДНОГ ПАКТА О ЕКОНОМСКИМ, СОЦИЈАЛНИМ И КУЛТУРНИМ ПРАВИМА

("Сл. лист СФРЈ", бр. 7/71)

ЧЛАН 1

Ратификује се Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, који је потписан 19. децембра 1966. године у Њујорку у оригиналу на: енглеском, француском, руском, шпанском и кинеском језику, који су текстови једнако веродостојни.

ЧЛАН 2

Текст Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима на француском језику и у преводу гласи:

"МЕЂУНАРОДНИ ПАКТ О ЕКОНОМСКИМ, СОЦИЈАЛНИМ И КУЛТУРНИМ ПРАВИМА

Државе чланице овог пакта

сматрајући да, према принципима израженим у Повељи Уједињених нација, признање достојанства које је битно за све чланове људске породице и њихових једнаких и неотуђивих права представља основу слободе, правде и мира у свету,

увиђајући да ова права произилазе из достојанства неодвојивог од човекове личности,

увиђајући да се, према Општој декларацији о правима човека, идеал слободног људског бића, ослобођеног страха и беде, може постићи само ако се створе услови који омогућавају свакоме да ужива своја економска, социјална и културна права и своја грађанска и политичка права,

сматрајући да Повеља Уједињених нација намеће државама обавезу да унапређују опште и стварно поштовање човекових права и слобода,

водећи рачуна о чињеници да појединац има дужност према другоме и према заједници којој припада и да је дужан да се залаже за унапређење и поштовање права признатих овим пактом,

договориле су се о следећим члановима:

ПРВИ ДЕО

Члан 1

1. Сви народи имају право на самоопредељење. На основу овог права, они слободно одређују свој политички статус и слободно обезбеђују свој економски, социјални и културни развој.
2. Да би постигли своје циљеве, сви народи могу слободно да располажу својим богатствима и својим природним изворима, без штете по обавезе које проистичу из међународне привредне сарадње, засноване на принципу узајамног интереса и међународног права. Један народ не може ни у ком случају да буде лишен својих властитих средстава за живот.
3. Државе чланице овог пакта, укључујући ту и оне државе које су одговорне за управљање несамосталним територијама и територијама под старатељством, дужне су да помажу остварење права народа на самоопредељење и да поштују ово право сходно одредбама Повеље Уједињених нација.

ДРУГИ ДЕО

Члан 2

1. Свака држава чланица овог пакта обавезује се да и појединачно и путем међународне помоћи и сарадње, нарочито на економском и техничком пољу, а користећи у највећој могућој мери своје расположиве изворе предузима кораке како би се постепено постигло пуно остварење права признатих у овом пакту свим одговарајућим средствима, посебно укључујући доношење законодавних мера.
2. Државе чланице овог пакта се обавезују да гарантују да ће сва права која су у њему формулисана бити остваривана без икакве дискриминације засноване на раси, боји, полу, језику, вери, политичком мишљењу или каквом другом мишљењу, националном или социјалном пореклу, имовинском стању, рођењу или каквој другој околности.
3. Водећи на одговарајући начин рачуна о правима човека и својој националној привреди, земље у развоју могу да одреде у којој ће мери гарантовати лицима која нису њени држављани економска права призната овим пактом.

Члан 3

Државе чланице овог пакта обавезују се да обезбеде једнако право мушкарцима и женама да уживају сва економска, социјална и културна права која су набројана у овом пакту.

Члан 4

Државе чланице овог пакта признају да, у погледу уживања права које држава обезбеђује према овом пакту, држава може да ограничи та права само законом и то у оној мери која је у сагласности са природом ових права и искључиво у циљу унапређења општег благостања у демократском друштву.

Члан 5

1. Ниједна одредба овог пакта не може се тумачити као да садржи било какво право за неку државу, групацију или појединца да обавља неку делатност или да врше неки акт у циљу рушења права или слободе признате овим пактом или да заведе већа ограничења од оних предвиђених овим пактом.

2. Не признаје се никакво ограничење или одступање од основних права човека која су призната или важе у свакој земљи према законима, конвенцијама, прописима или обичајима, под изговором да их овај пакт не признаје или их признаје у мањој мери.

ТРЕЋИ ДЕО

Члан 6

1. Државе чланице овог пакта признају право на рад, које обухвата право које има свако лице на могућност зарађивања кроз слободно изабран или прихваћен рад, и предузимају одговарајуће мере за очување овог права.

2. Међу мере које свака држава чланица овог пакта треба да предузме у циљу пуног остварења овог права спадају програми техничке и стручне оријентације и обуке, политика и методи за постизање сталног економског, социјалног и културног развоја и пуне производне запослености у условима који човеку гарантују уживање основних политичких и економских слобода.

Члан 7

Државе чланице овог пакта признају право које има свако лице да се користи правичним и повољним условима за рад који нарочито обезбеђују:

а) награду која минимално обезбеђује свим радницима:

и) правичну зараду и једнаку награду за рад и исте вредности без икакве разлике; посебно, жене морају да имају гаранцију да услови њиховог рада нису гори од услова које користе мушкарци и примају исту награду као они за исти рад;

ии) пристојан живот за њих и њихову породицу сходно одредбама овог пакта;

б) хигијенско-техничку заштиту на раду;

ц) исту могућност за све да напредују у свом раду у вишу одговарајућу категорију, водећи рачуна једино о навршеним годинама службе и о способностима;

д) одмор, разоноду, разумно ограничење радног времена и повремена плаћена одсуства, као и накнаду за празничне дане.

Члан 8

1. Државе чланице овог пакта обавезују се да обезбеде:

а) право које има свако лице да са другима оснива синдикате и да се учлани у синдикат по свом избору, уз једини услов да правила буду утврђена од стране заинтересоване организације, у циљу унапређења и заштите економских и социјалних интереса. Остваривање овог права може бити предмет једино ограничења предвиђених законом и која представљају потребне мере у демократском друштву, у интересу националне безбедности или јавног поретка, или заштите права и слобода другога;

б) право које имају синдикати да стварају удружења и националне савезе и право које ови имају на стварање међународних синдикалних организација или на учлањивање у њих;

ц) право које имају синдикати да слободно обављају своју делатност, без другог ограничења осим оног које предвиђа закон, а које представља потребну меру у демократском друштву, у интересу националне безбедности или јавног поретка, или ради заштите права и слобода другога;

д) право на штрајк, које се остварује према законима сваке земље.

2. Овај члан не спречава да се вршење ових права од стране чланова оружаних снага, полиције или државне управе, подвргне законским ограничењима.

3. Ниједна одредба овог члана не допушта државама чланицама Конвенције Међународне организације рада од 1948. године о синдикалној слободи и заштити синдикалног права да доноси законске мере које би нарушавале или да примењују закон на начин који би нарушавао гаранције предвиђене наведеном конвенцијом.

Члан 9

Државе чланице овог пакта признају право сваком лицу на социјално обезбеђење, укључујући ту социјално осигурање.

Члан 10

Државе чланице овог пакта признају да:

1. Треба да буде пружена што шира заштита и помоћ породици која је природни и основни саставни део друштва, посебно за њено образовање и за оно време за које она сноси одговорност за издржавање и васпитање деце о којима се брине. На склапање брака будући супружници морају слободно пристати.

2. Треба да буде пружена посебна заштита мајкама за разумно време пре и после рођења деце. Запослене мајке треба да уживају, за време овог периода, плаћено одсуство или одсуство уз одговарајућа давања из социјалног осигурања.

3. Треба предузети посебне мере заштите и помоћи у корист деце и младих, без икакве дискриминације из родбинских или других разлога. Деца и омладина морају да буду заштићени од економске и социјалне експлоатације. Законом треба да се забрани запошљавање на пословима који су такве природе да могу да изложе опасности њихов морал или њихово здравље, да доведу у опасност њихов живот или да нашкоде њиховом нормалном развоју. Државе треба исто тако да утврде границе старости испод којих је плаћени рад дечије радне снаге законом забрањен и кажњив.

Члан 11

1. Државе чланице овог пакта признају право сваком лицу на животни стандард довољан за њега самог и његову породицу, убрајајући ту и довољну храну, одећу и смештај, као и стално побољшање његових услова живота. Државе чланице ће предузети одговарајуће мере ради обезбеђења остварења овог права и у том циљу оне признају битни значај слободно изабране међународне сарадње.

2. Државе чланице овог пакта, признајући основно право које има свако лице на заштиту од глади, донеће појединачно или кроз међународну сарадњу, потребне мере укључујући ту и конкретне програме:

а) за побољшање метода производње, очувања и поделе прехранбених производа кроз пуно коришћење техничких и научних знања, кроз ширење васпитних принципа о исхрани, развитак или реформу аграрних система тако да обезбеде што је могуће боље оспособљавање и коришћење природних богатстава;

б) за обезбеђење правичне расподеле светских прехранбених богатстава у односу на потребе, водећи рачуна о проблемима који се постављају како у земљама увозницама тако и у земљама извозницама прехранбених производа.

Члан 12

1. Државе чланице овог пакта признају право које има свако лице на најбоље психичко и ментално здравље које може да постигне.

2. Мере које ће државе чланице овог пакта предузети у циљу обезбеђења пуног остварења овог права треба да обухвате мере потребне ради обезбеђења:

а) смањења броја мртворођене деце и смртности деце, као и здрав развитак детета;

б) побољшања свих видова хигијене средине и индустријске хигијене;

ц) профилаксије и лечења епидемичких, ендемичких, професионалних и других обољења, као и борбу против ових болести;

д) стварања услова за обезбеђење свима лекарских услуга и помоћи у случају болести.

Члан 13

1. Државе чланице овог пакта признају сваком лицу право на образовање. Оне се слажу да образовање треба да има за циљ пун развој људске личности и достојанства и да појача поштовање права човека и основних слобода. Оне су сагласне осим тога да образовање треба да омогући сваком лицу да игра корисну улогу у слободном друштву, да потпомаже разумевање, толеранцију и пријатељство између свих народа и свих расних, етничких или верских група и да подстиче развој делатности Уједињених нација на очувању мира.

2. Државе чланице овог пакта признају да у циљу обезбеђења пуног коришћења овог права:

а) основно школовање мора да буде обавезно и свима доступно бесплатно;

б) средње школовање, у својим разним видовима укључујући ту и средње техничко и стручно школовање, треба да буде опште и доступно свима кроз одговарајуће мере, а нарочито кроз поступно увођење бесплатног школовања;

ц) више школовање треба да буде доступно свима подједнако, зависно од способности свакога, кроз одговарајућа средства, а нарочито кроз поступно увођење бесплатног школовања;

д) основно образовање треба да буде подстицано или појачано што је могуће више, за лица која нису добила основно образовање или која га нису добила у потпуности;

е) треба активно радити на развоју школске мреже на свим ступњевима, успоставити адекватан систем стипендија и стално побољшавати материјалне услове наставног особља.

3. Државе чланице овог пакта се обавезују да поштују слободу родитеља и, у датом случају, законских старатеља, да изабере за своју децу и друге установе које могу да се пропишу или да се усвоје од стране државе по питању школовања и да обезбеде верско и морално васпитање своје деце према својим сопственим убеђењима.

4. Никаква се одредба из овог члана не може тумачити као да нарушава слободу појединца и правних лица да оснивају и управљају школама под условом да принципи изнети у тачки 1. овог члана буду поштовани и да образовање које пружају ове школе буде у складу са минималним нормама које може да пропише држава.

Члан 14

Свака држава чланица овог пакта која, у тренутку када постаје чланица, није још могла да обезбеди у својој метрополи или на територијама под својом управом, обавезну и бесплатну основну наставу обавезује се да изради и донесе у року од две године исцрпан план мера потребних за поступно остварење, у разумном броју година које утврди тај план, пуну примену принципа обавезног бесплатног основног школовања за све.

Члан 15

1. Државе чланице овог пакта признају сваком права:

а) да учествује у културном животу;

б) да се користи достигнућима науке и њиховом применом;

ц) да ужива заштиту моралних и материјалних интереса који проистичу из сваке научне, књижевне или уметничке производње чији је он аутор.

2. Мере које државе чланице овог пакта буду предузеле у циљу обезбеђења пуног коришћења овог права морају да обухватају мере које су потребне за обезбеђење очувања, развитка и ширења науке и културе.

3. Државе чланице овог пакта се обавезују да поштују слободу неопходну за научно истраживање и стваралачку делатност.

4. Државе чланице овог пакта признају користи које треба да буду резултати јачања и развитка међународне сарадње и веза на пољу науке и културе.

ЧЕТВРТИ ДЕО

Члан 16

1. Државе чланице овог пакта обавезују се да поднесу, према одредбама овог дела пакта, извештаје о мерама које буду усвојиле као и о напретку постигнутом у циљу обезбеђења поштовања права признатих у Пакту.

2. а) Сви извештаји се упућују генералном секретару Организације уједињених нација који доставља њихову копију економском и социјалном савету на разматрање у складу са одредбама овог пакта.

б) Генерални секретар Организације уједињених нација доставља исто тако специјализованим установама копију извештаја или одговарајуће делове извештаја које су упутиле државе чланице овог пакта које су такође чланови наведених специјализованих установа уколико се ови извештаји или делови извештаја односе на питања у вези са надлежностима ових установа у складу са њиховим законодавним актима.

Члан 17

1. Државе чланице овог пакта подnose своје извештаје по етапама, према програму који ће израдити Економски и социјални савет у року од једне године рачунајући од дана ступања на снагу овог пакта, пошто буде консултовао државе чланице и заинтересоване специјализоване установе.

2. Извештаји могу да изнесу факторе и тешкоће које ометају ове државе да у потпуности изврше своје обавезе предвиђене у овом пакту.

3. У случају да је држава чланица овог пакта већ упутила Организацији уједињених нација или некој специјализованој установи обавештења по том питању, неће бити потребно да се умножавају обавештења и биће довољно позвати се на ова обавештења.

Члан 18

На основу одговорности које су му дате Повељом Уједињених нација по питању права човека и основних слобода, Економски и социјални савет може да закључи споразуме са специјализованим установама ради подношења извештаја у вези са постигнутим напретком у погледу поштовања одредаба овог пакта који улазе у оквир њихове делатности. Ови извештаји могу да обухвате податке о одлукама и препорукама усвојеним од стране надлежних органа специјализованих установа по питању спровођења ових мера.

Члан 19

Економски и социјални савет може да врати Комисији за права човека ради општег проучавања и препоруке или ради информације, ако је потребно, извештаје по питању права човека које достављају државе сходно чл. 16. и 17. и извештаје по питању права човека које достављају специјализоване установе према члану 18. овог пакта.

Члан 20

Државе чланице овог пакта и заинтересоване Специјализоване установе могу да поднесу Економском и социјалном савету примедбе о свакој препоруци општег карактера учињеној сходно члану 19. овог пакта или о свакој напомени препоруке општег карактера у извештају Комисије о правима човека или у сваком другом документу наведеном у том извештају.

Члан 21

Економски и социјални савет може, с времена на време, да поднесе Генералној скупштини извештаје који садрже препоруке општег карактера и преглед обавештења која су добијена од држава чланица овог пакта и специјализованих установа о предузетим мерама и постигнутом напретку ради обезбеђења општег поштовања права признатих у овом пакту.

Члан 22

Економски и социјални савет може да скрене пажњу осталим органима Организације уједињених нација, њиховим помоћним органима и заинтересованим специјализованим установама које се баве пружањем техничке помоћи, на свако питање које је покренуто у извештајима наведеним у овом делу овог пакта а које може да помогне овим органима да се изјасне, сваки у области своје надлежности, о умесности међународних мера које могу да допринесу стварном и поступном спровођењу овог пакта.

Члан 23

Државе чланице овог пакта су сагласне да мере међународног карактера које имају за циљ да обезбеде остварење права признатих у овом пакту обухватају нарочито закључивање конвенција, усвајање препорука, давање техничке помоћи и организовање, заједно са заинтересованим владама, регионалних и техничких састанака ради консултовања и проучавања.

Члан 24

Ниједна одредба овог пакта не може се тумачити као да нарушава одредбе Повеље Уједињених нација и устава специјализованих установа, које одређују одговорности разних органа Организације уједињених нација и специјализованих установа у погледу питања која су обрађена у овом пакту.

Члан 25

Ниједна одредба овог пакта не може се тумачити као да нарушава право које припада свим народима на пуно и слободно уживање и коришћење њихових богатстава и природних извора.

ПЕТИ ДЕО

Члан 26

1. Овај пакт отворен је за потписивање свакој држави чланици Организације уједињених нација или члану било које специјализоване установе, свакој држави чланици Статута

Међународног суда правде, као и свакој другој држави коју позове Генерална скупштина Уједињених нација да постане чланица овог пакта.

2. Овај пакт подлежи ратификовању, а ратификациони инструменти се депонују код генералног секретара Организације уједињених нација.
3. Овај пакт је отворен за приступање свакој држави поменутој у тачки 1. овог члана.
4. Приступање се врши депоновањем инструмента о приступању код генералног секретара Организације уједињених нација.
5. Генерални секретар Организације уједињених нација обавештава све државе које су потписале овај пакт или које су му приступиле о депоновању сваког ратификационог инструмента или инструмента о приступању.

Члан 27

1. Овај пакт ступа на снагу три месеца после дана депоновања код генералног секретара Организације уједињених нација тридесет петог ратификационог инструмента или инструмента о приступању.
2. За сваку државу која ратификује овај пакт или му приступи после депоновања тридесет петог ратификационог инструмента или инструмента о приступању, овај пакт ступа на снагу три месеца по депоновању ратификационог инструмента или инструмента о приступању од стране државе.

Члан 28

Одредбе овог пакта се примењују, без икаквог ограничења и изузетка, на све уставне јединице федеративних држава.

Члан 29

1. Свака држава чланица овог пакта може да предложи измену и допуну и да измењен и допуњен текст депонује код генералног секретара Организације уједињених нација. Генерални секретар доставља тада све нацрте измена и допуна државама чланицама овог пакта, тражећи да му назначе да ли желе да се сазове конференција држава чланица ради разматрања ових нацрта и њихових изгласавања. Ако се најмање једна трећина држава изјасни за ово сазивање, генерални секретар сазива конференцију под окриљем Организације уједињених нација. Свака измена и допуна коју усвоји већина држава које су присутне и које гласају на конференцији доставља се на усвајање Генералној скупштини Уједињених нација.
2. Ове измене и допуне ступају на снагу када их одобри Генерална скупштина Уједињених нација и прихвати, према својим уставним правилима, двотрећинска већина држава чланица овог пакта.
3. Када ове измене и допуне ступе на снагу, обавезне су за државе чланице које су их усвојиле, а остале државе чланице остају везане одредбама овог пакта и сваком другом допуном и изменом која касније буде усвојена.

Члан 30

Независно од саопштења предвиђених у тачки 5. члана 26. овог пакта генерални секретар Организације уједињених нација обавештава све државе поменуте у тачки 1. тог члана:

- а) о потписима стављеним на овај пакт и ратификационим инструментима и инструментима о приступању депонованим према члану 26. овог пакта;
- б) о датуму ступања на снагу овог пакта према члану 27. и о датуму ступања на снагу измена и допуна предвиђених у члану 29. овог пакта.

Члан 31

- 1. Овај пакт, чији су енглески, кинески, шпански, француски и руски текст подједнако веродостојни, депонује се у архиву Организације уједињених нација.
- 2. Генерални секретар Организације уједињених нација доставља оверену копију овог пакта свим државама наведеним у члану 26. овог пакта.

У потврду чега, су ниже потписани, прописно овлашћени од својих влада, потписали овај пакт, који је отворен за потписивање у Њујорку, деветнаестог децембра хиљаду девет стотина шездесет шесте године."

ЧЛАН 3

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу СФРЈ".